

ГЕНДЕРНІ ВІДМІННОСТІ РЕАЛЬНИХ І ПОТЕНЦІЙНИХ ВТРАТ ВНАСЛІДОК ПЕРЕДЧАСНОЇ СМЕРТНОСТІ В УКРАЇНІ

Рингач Н.О., Керецман А.О., Власик Л.Й. Гендерні відмінності реальних і потенційних втрат внаслідок передчасної смертності в Україні // Гендер. Екологія. Здоров'я / Матер. V Міжнар. науково-практ. конф. (Харків, 20-21 квітня 2017 р.). – Харків: ХНМУ, 2017. – С. 154-156. (372 с.)

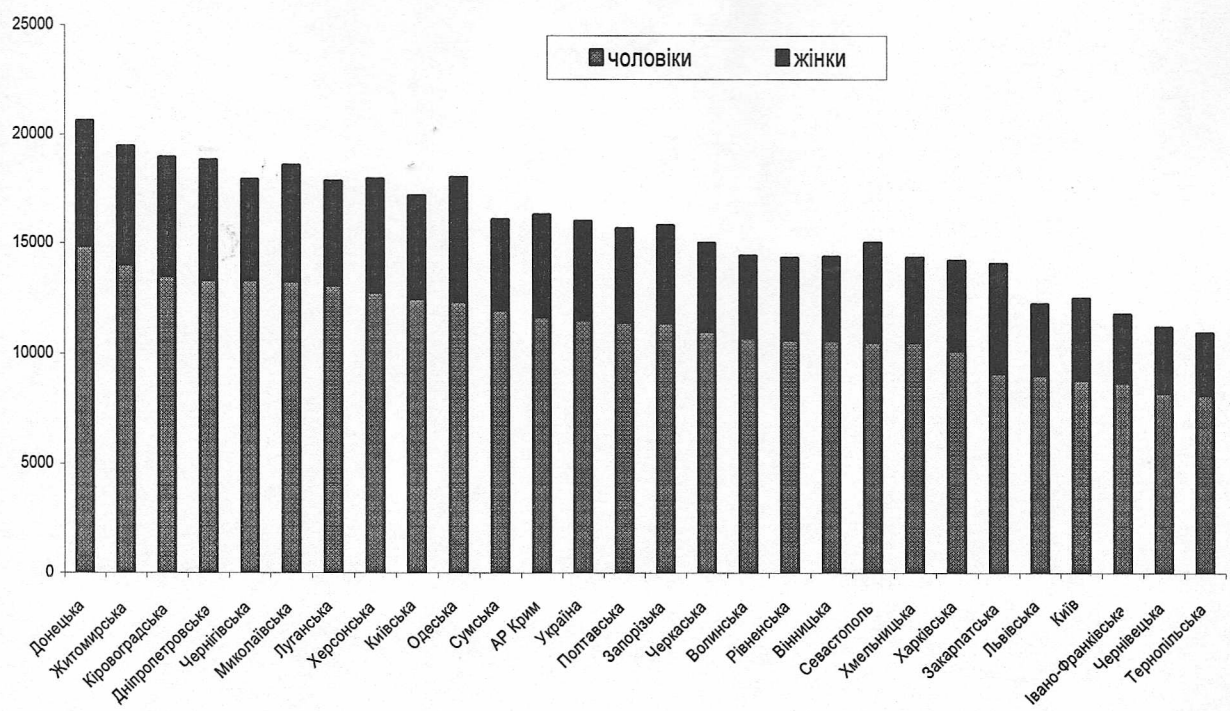
Як і у попередні роки, у нашій країні високим залишається розрив у тривалості життя між жінками й чоловіками – майже 10 років (проти 5-6 р. – у розвинутих європейських країнах). Це зумовлюється в основному високою передчасною (до 65 р.) смертністю українських чоловіків, детермінованою комплексом чинників (біологічних, соціальних, поведінкових), що визначає напрями стратегій і втручань, спрямованих на зменшення втрат через чоловічу надсмертність. Так, стандартизований показник смертності від всіх причин майже вдвічі вищий у чоловіків.

В Україні спостерігаються значні відмінності як у рівнях реальних втрат життя через передчасну смертність, так і потенційних (тобто років, недожитих до цього віку через настання смерті у більш ранньому віці).

Розрахунок обсягу і структури років втраченого потенційного життя (Years of Potential Life Lost/YPLL або ВРПЖ) дозволяє оцінити міру впливу передчасної смертності в цілому та відносну значущість окремих причин смерті зокрема, в тому числі у розрізі статі. Усвідомлюючи, що до оцінки останніх даних щодо смертності і чисельності населення слід ставитися з врахуванням ймовірності їх недостовірності через низку причин, розрахунки ВРПЖ базувалися на звітності за 2013 рік.

Так, індекс ВРПЖ для чоловіків виявився більш ніж у два з половиною рази вищим, ніж у жінок, а для окремих регіонів навіть майже у тричі (у 2,9 рази для Тернопільської, Рівненської, Волинської, сумської, Чернігівської тощо). Цікаво, що для областей з найвищими показниками (Донецька, Житомирська, Кіровоградська) статеве співвідношення виявилось дещо меншим. Можна припустити, що в цих регіонах жінки мають відносно вищий ризик передчасної смерті. На рис. 1 представлено регіональні відмінності за

рівнем втрачених років ретенційного життя внаслідок передчасної смерті від всіх причин (ранжування за індексом ВРПЖ для чоловіків).

Джерело: розрахунки фахівців І-ту демографії та соціальних досліджень ім М.В.Птухи за даними Держстату

Рис. 1. Індекс втрачених років потенційного життя внаслідок передчасної смертності, людино-років на 100 тис. відп. нас., чоловіки і жінки, 2013 р.

Звичайно, найбільша різниця – для зовнішніх причин смерті, індекс ВРПЖ для сильної статі вищий майже у п'ять разів (відповідно стандартизований показник смертності – у 4,6 раза!)

Слід зазначити, що в Україні останніми роками зростає значущість патології травної системи як причини втрат життя, здоров'я та працездатності. На початку ХХІ сторіччя в Україні за класом хвороб органів травлення (ХОТ) ще зберігалось останнє місце у п'ятірці основних причин смерті, тепер же ці захворювання випередили клас хвороб органів дихання і піднялись на вищу сходинку. ХОТ в Україні у 2015 р. – на четвертому місці у структурі смертності, у структурі ВРПЖ також посідає четверте місце. За істотних відмінностей у рівнях смертності за статтю (майже у два рази), найбільша диспропорція показників характерна для зрілого віку від 25 до 70 років. В свою чергу, смертність в Україні від ХОТ в 2,2 раза вища, ніж у Європейському

Союзі (ЄС), причому для чоловічого населення таке переважання є значно більшим (у 2,5 рази проти 1,8 для жінок).